

2. Гуляєва Д.С. Професійні компетентності майбутніх дизайнерів Матеріали Міжн. науково-практ. конф. «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (XXVIII Каришинські читання) (м. Полтава, 27-28 травня 2021 р.) / За заг. ред. проф. М.В. Гриньової. – Полтава : Астроя, 2021. – С.122-123

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ КЕРІВНИКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

*Штрикуль Ю.С.
Полтава, Україна*

Тривалий час побутувала думка, що директор — це просто найбільш успішний та досвідчений вчитель. Але наразі очевидно: такий педагог повинен мати й низку інших компетенцій. Раніше в директорів шкіл були лише посадові інструкції з правами та обов'язками керівника закладу освіти.

Сучасні вимоги до управлінської діяльності керівника ЗНЗ сформульовані в законі України „Про загальну середню освіту” ст. 24, п. 2, а саме: „Посаду керівника загальноосвітнього навчального закладу незалежно від підпорядкування, типу і форм власності може займати особа, яка є громадянином України, має вищу педагогічну освіту на рівні спеціаліста або магістра, стаж педагогічної роботи не менше трьох років, успішно пройшла атестацію керівних кадрів освіти у порядку, встановленому Міністерством освіти і науки України”. За таких вимог управління навчальним закладом потребує чіткого усвідомлення керівником необхідності неперервного професійного розвитку як менеджера навчального закладу (від англ. management – управління), як професіонала у сфері суспільно значущої управлінської діяльності, як компетентної особистості (від лат. competentis – відповідний, здатний, повноважний) у справі реалізації цілей і завдань управління навчальним закладом. Директором школи може стати лише громадянин України, котрий вільно володіє державною мовою, закінчив магістратуру, має педагогічний стаж не менш ніж три роки. Також у нього мають бути розвинені організаторські здібності, а стан фізичного і психічного здоров'я не повинен перешкоджати виконанню професійних обов'язків [3].

Керівник ЗНЗ є ключовою фігурою в освіті і школі, соціальним лідером, громадським діячем, який повинен володіти професійними знаннями, вміннями, бути здатним і готовим ефективно керувати школою, як відкритою та активною соціально-педагогічною системою, мати сформовані соціально значущі особистісні якості та моральні чесноти, досвід та інші менеджерські та лідерські здатності. Він управляє педагогічною системою ЗНЗ і його розвитком, здійснює інноваційну діяльність, організовує і стимулює діяльність працівників, сприяє розвитку культури навчального закладу, вивчає попит на освітні послуги, організовує та забезпечує їх якість, залучає до управління педагогічну, учнівську, батьківську громадськість – підготовлений до забезпечення взаємодії з громадою та суспільством загалом. Для цього він повинен бути творчою

людиною, мислити стратегічно, уміти реалізовувати власне бачення, повинен бути спроможним керувати усіма процесами в школі з розрахунком на майбутнє; уміти ухвалювати рішення “самостійно і колегіально”, уміти планувати професійне життя своє і колективу, уміти досліджувати і узагальнювати, володіти технологіями маркетингу і менеджменту в освіті; мати високий рівень загальної і педагогічної та управлінської культури; здатність до самопізнання і самореалізації в управлінській діяльності [1].

Професіоналізм керівника являє собою інтегральну характеристику індивідуальних, особистісних та суб’єктнодіяльнісних якостей, які дають можливість на максимальному рівні успішності вирішувати типові для управлінської діяльності завдання й розглядається як цілісне утворення щодо самореалізації особистості у професійній діяльності. У цьому контексті реально виділити три рівні професіоналізму керівника ЗНЗ: виконавчий, компетентний, досконалий. Виконавчий рівень в основному передбачає репродуктивну діяльність; досконалий – виступає як рівень, якого можливо прагнути, як ідеал; компетентний – визначається як рівень поглибленого знання, здібності до актуального, готовності до інноваційної діяльності, адекватного виконання завдань через розвиток процесів самоаналізу та саморегулювання [4].

Для самореалізації управлінських підходів бажано, щоб керівник мав такі риси характеру: відкритість, що означає готовність пізнавати самого себе; бажання вивчати досвід інших, їхню систему цінностей, стиль життя без нав’язування власного бачення світу: готовність надавати професійні консультації, поради; толерантність, яка визнає право бути іншим; пошанування цінностей, вибору способів буття і діяльності, темпу професійного розвитку колег, який відрізняється від власного. Важливо, щоб керівник ЗНЗ був чуйною людиною, тобто здатною до співчуття, розумів почуття і переживання інших людей; терпеливим, оскільки позитивні результати власної діяльності не завжди можна побачити відразу. Це потрібно усвідомлювати і залишатися спокійним і впевненим, зберігати емоційну рівновагу в різних ситуаціях, протистояти впливу сильних і змінних емоцій або настрою для прийняття організаційно виправданих і відповідальних рішень, упевненості у правильному виборі, для успішного виконання управлінських завдань. Потрібна неабияка відвага, щоб діяти у гармонії з власними принципами і переконаннями, визнавати власні помилки, сприймати критичні зауваження, не боятися проявів своєї слабкості. Потрібні також мужність і відповідальність, щоб успішно виконувати свої функціональні обов’язки, здійснювати аналіз і самоаналіз, оцінювати власну діяльність, робити у разі потреби переоцінку власних ідей, удосконалювати власні способи, методи, засоби управління ЗНЗ. Керівнику надзвичайно важливо володіти асертивністю, тобто умінням висловлювати свої думки, почуття, робити зауваження так, щоб не образити інших, глибоко усвідомлювати свої права та права інших, бути здатним до морально-вольової саморегуляції під час виконання своєї соціальної ролі. Уміння спонтанно й творчо реагувати на існуючу ситуацію, знаходити нові рішення, здійснювати дослідно-експериментальну діяльність, безперервно розвиватися сприяють розвитку таких рис, як цікавість і творче мислення.

Вони протидіють професійній інертності та байдужості, пасивності. Почуття гумору просто необхідне керівнику школи, воно допомагає йому легше сприймати власні труднощі та труднощі інших людей, розрядити складну ситуацію, запобігти конфліктним непорозумінням. Для самореалізації інноваційних підходів в управлінській діяльності керівник ЗНЗ повинен також усвідомлювати свої сильні та слабкі сторони, можливості особистісного й професійного розвитку, власного стилю навчання, розуміти мотиви, потреби, цілі своєї управлінської діяльності, способи поведінки і функціонування в різних суспільних ситуаціях. Щоб зрозуміти себе, треба навчитися само; оцінюванню, задуматись над самопізнанням, визначити основні цінності; рівень професійної компетентності та способи її розвитку; проаналізувати успіхи та поразки, визначити їх причини; прийняти рішення щодо особистісного розвитку та стилю роботи. Уміння свідомо самовдосконалюватися, знаходити та адекватно використовувати джерела, отримувати допомогу, самостійно навчатися - необхідна умова особистісного і професійного розвитку, підвищення рівня педагогічної культури. Сам факт здобуття знань і вмінь не гарантує їх застосування у практичній діяльності. Керівник ЗНЗ повинен вміло використовувати свої компетентності, намагатися приймати нові ефективні рішення у щоденних ситуаціях. Усе це потребує модифікації процесу реалізації завдань, зміни деяких своїх звичок, навичок, переконань, постійного навчання. Усім сьогодні зрозуміло, що будь-який загальноосвітній навчальний заклад не може просто функціонувати. Він повинен розвиватися. Потрібні постійні зміни в розв'язуванні освітніх проблем, у забезпеченні якісної освіти і розвитку кожної дитини. Для цього необхідний творчий підхід у кожній конкретній ситуації. Управлінська діяльність керівника ЗНЗ потребує значних зусиль, вона наповнена ситуаціями, коли потрібно зорієнтуватися, знайти правильне рішення, допомогти різним групам людей, які мають власні потреби, запити. При цьому результати роботи іноді виявляються тільки через певний час. Це спричиняє розвиток фрустрації та професійної байдужості. Тому дуже важливо вміти піклуватися про свій фізичний і психічний стан, мати хоча б елементарні знання про стрес, його причини, прояви та способи запобігання [2].

Сучасний загальноосвітній навчальний заклад це складна організація, яка об'єднує вчителів, учнівські колективи, об'єднання та асоціації дорослих і дітей. У демократичному середовищі загальноосвітнього навчального закладу кожний із колективів і об'єднань має право на самоврядування, самостійне вирішення своїх питань, задоволення потреб та інтересів в освітньому процесі. Тому перехід до якісно нового стабільного стану системи освіти в цілому, який здійснюється через самовизначення і саморозвиток різних індивідів, груп, спільнот, соціальних та освітніх інституцій, неможливий без демократії, внутрішнього управління громадсько-державного характеру, високої педагогічної культури керівника, його готовності до самореалізації інноваційного управлінського потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Базовий стандарт професійної діяльності керівника нової української школи Л. М. Калініна, д-р пед. наук, професор, завідувач відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України О. М. Онаць, канд. пед. наук, ст. наук. співр., провідний науковий співробітник відділу економіки та управління загальною середньою освітою Інституту педагогіки НАПН України [Ел. ресурс]. – Режим доступу до дж.: https://lib.iitta.gov.ua/706995/1/KLM_i_OnatsO.pdf
2. Самореалізація інноваційного управлінського потенціалу керівника ЗНЗ О.М. Онаць, президент Асоціації керівників шкіл України, кандидат педагогічних наук [Ел. ресурс]. – Режим доступу до дж.: <https://core.ac.uk/download/pdf/86628405.pdf>
3. Управлінська компетентність як фактор професійного розвитку керівника школи в системі післядипломної освіти, Валентина Костянтинівна Мельник, канд. пед. наук, доцент кафедри менеджменту освіти, економіки та маркетингу ДВНЗ „Університет менеджменту освіти” АПН України, м. Київ [Ел. ресурс]. – Режим доступу до дж.: https://lib.iitta.gov.ua/6797/1/%D0%A3%D0%BF%D1%80.%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82.%D1%8F%D0%BA_%D1%84%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84.%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83.pdf
4. Яким має бути сучасний директор школи? [Ел. ресурс]. – Режим доступу до дж.: <https://osvitoria.media/experience/yakym-maye-but-y-suchasnyj-dyректор-shkoly/>

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВИХОВНОЇ ПРАКТИКИ
МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

*Юсипіва Т.І.
Дніпро, Україна*

У зв'язку з повномасштабним вторгненням російської федерації на територію України та введенням воєнного стану [5], перед закладами вищої освіти постали нові виклики. Педагогічні колективи мали організувати процес навчання таким чином, щоб не лише надати здобувачам вищої освіти можливість отримати знання, сформувати компетентності та досягти програмних результатів навчання відповідно до тих, що зазначені в їх освітніх програмах, але й забезпечити збереження здоров'я і життя студентів. В умовах воєнного стану не менш важливим є розв'язання ключових проблем організації освітнього процесу, як-от: мобільність студентів, застосування цифрових технологій, стабільний зворотний зв'язок в умовах нестабільного інтернету [6].

Методична підготовка майбутнього педагога, зокрема вчителя біології та здоров'я людини, спрямована на реалізацію таких завдань, як удосконалення практичної підготовки майбутніх фахівців, підвищення рівня професіоналізму, компетентності, інтелектуальної культури вчителя [1]. В університетській освіті виховна практика є невід'ємною ланкою в системі практичної підготовки студентів до роботи з дітьми у навчальних закладах.